PATYČIOS PRASIDEDA ŠEIMOJE

Patyčios prasideda ten, kur nebelieka bendrumo jausmo, kur vyrauja atsiribojimas, pyktis, prarandamos žmogiškosios vertybės – pasitikėjimas, nuoširdumas, pagalba, atjauta.

Tyrimai rodo, kad patyčios gali sukelti daug įvairių trumpalaikių ir ilgalaikių neigiamų padarinių ne tik vaikams, iš kurių tyčiojamasi, bet ir tiems, kurie tyčiojasi ar stebi patyčias. Taigi tai tikrai nėra ta patirtis, kuri grūdina vaiką ar daro jį tvirtesniu. Ilgalaikis nerimas ir baimė, kuriuos patiria vaikai dažnai kenčiantys nuo patyčių, gali įtakoti jų psichinę sveikatą ateityje. Tokie vaikai mažiau pastiki savimi, prasčiau save vertina, jų socialinis gyvenimas ir mokykliniai pasiekimai gali būti prastesni. Jei tai tęsiasi ilgiau, vyresniame amžiuje patyčios gali paskatinti agresyvų ar socialiai nepageidaujamą elgesį. Patyčios traumuoja ir vaikų, kurie tai stebi, psichiką. O jei vaikas mato, kad niekas į tai nereaguoja, formuojasi nuostata, kad toks elgesys yra tinkamas. Dėl šios priežasties tikėtina, jog ateityje toks vaikas bus patyčių iniciatorius.

Labai svarbu šeimoje kurti saugią aplinką, kad vaikai gyvenime galėtų atsiremti į šio saugumo pojūtį. Dažnai mes net nejaučiame, kad numestas juokelis skaudina artimą žmogų, o labai dažnai tokio elgesio stebėtoju būna mažametis. Kelios situacijos iš mus supančio pasaulio: Sėdžiu kavinėje ir laukiu ateinančios draugės. Prie gretimo stalelio sėdi mama su nedidele mergaite, jos valgo karštą šokoladą. Mergaitė neatidžiai pasisuka, o šokoladas išsilieja ant suknelės ir štai mamos reakcija – „Nevala tu, ką nemoki valgyti normaliai, pažiūtėk į ką dabar panaši...“. Pasidaro baisu.... Klausimas ar pati mama, jei kavinėje būtų su drauge, norėtų, kad draugė taip pradėtu ant jos šaukti, kai jai išsilietų šokoladas, greičiausiai ne... Bet kadangi vaikas mažas ir mes turime tam tikras galias vaiko požiūriu, mes galime sau leisti daugiau nei su drauge. Kita situacija: Poliklinikoje prie odontologo kabineto sėdi daug tėvelių su vaikais ir laukia eilėje. Šalia berniukas nuolat zyzia tėveliui kaip jis bijo ir nenori eiti. Kai jie sulaukia savo eilės, vaikas taip įsibaimina, kad pradeda verkti, o tėvelis vietoj to, kad padrąsintų ir užjaustų, pradeda rėkti, kad vyrai taip nesielgia, apšmeižia įvairiomis „skambiomis“ frazėms kaip „bliauni čia kaip kokia boba“. Vaikas susigūžia ir verkdamas įeina į kabinetą. Tokios situacijos gyvenime, šeimose įvyksta labai dažnai. Žinoma, modeliai skiriasi: nuo lengvutės vos juntamos pašaipos, iki atvirų patyčių, dažnai įvilktų į subtilią priekaištų formą. Mes dažnai, to net nejausdami, žeminame už save mažesnius, silpnesnius ar tuos, prieš kuriuos jaučiame pranašumą. Tokie vaikai, patys patyrę iš suaugusiųjų pažeminimų, matę kaip šeimos nariai vienas kitą žemina, užaugę galvoja, kad toks elgesys yra priimtinas. Taip atsiranda patyčios mokykloje. Tokie vaikai mokykloje tyčiojasi iš silpnesnių, galvodami, kad smurtas, agresyvus elgesys – būtinas, kai siekiama kitų pagarbos ir norima pelnyti autoritetą. Be to, vaikai, kurie sulaukia per mažai meilės, šilumos, gali pradėti naudoti patyčias kaip būdą įrodyti sau ir kitiems, kad yra kažko verti. O vaikai, kurių vaikystėje buvo daugiau atjautos, rūpesčio, šilumos ir dėmesio, žymiai rečiau įsitraukia į patyčias. Tad linkiu, kad savo gyvenimuose vadovautumėtės viena labai sena taisykle: mylėk savo artimą, kaip pats save (Mt19,19), arba elkis su kitu taip, kaip norėtum, kad su tavimi žmonės elgtųsi.

Gruzdžių gimnazijos psichologė asistentė Alma Vanagaitė